गोरखा जिल्लाका कक्षा दशमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको दैनिकी लेखन क्षमताको अध्ययन

जानुका खनाल

परीक्षा क्रमाङ्क : २८७१०३६८

त्रि.वि. दर्ता नं. : ९-२-२८५-६९-२००९

त्रिभुवन विश्व विद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत नेपाली शिक्षा स्नातकोत्तर तह चौथो सत्रको नेपाली शिक्षा ५४४ पाठ्यांशको प्रयोजनका निम्ति प्रस्तुत

शोधपत्र

शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग

नेपाली भाषा शिक्षा विभाग

त्रि.वि., कीर्तिपुर, काठमाडौँ

२०७४/2018

गोरखा जिल्लाका कक्षा दशमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको दैनिकी लेखन क्षमताको अध्ययन

११/०७४

जानुका खनाल

प्रतिवद्धता पत्र

यस शोधपत्रभित्रका सामग्रीहरु कहीँ कतैबाट साभार गरिएका छैनन् । यसका कुनै पनि अंश अन्य प्रयोजनजका लागि उपयोग र प्रकाशनमा आएका पनि छैनन् । यो शोधपत्र नितान्त मौलिक भएको प्रतिवद्धता व्यक्त गर्दछु ।

....

जानुका खनाल

शोधार्थी

मिति : २०७४/११/०२

सिफारिस पत्र

श्री जानुका खनालले **गोरखा जिल्लाका कक्षा दशमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको दैनिकी लेखन क्षमताको अध्ययन** शीर्षकको शोधपत्र मेरो निर्देशनमा रही नेपाली भाषा शिक्षा विभाग अन्तर्गत तयार पार्नु भएको हो । उहाँले परिश्रमका साथ तयार गर्नु भएउको शोधपत्र आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

....

डा. माधव प्रसाद पौडेल

शिक्षा शास्त्र सङ्काय

नेपाली भाषा शिक्षा विभाग

त्रि.वि.वि., कीर्तिपुर

मिति : २०७४/११/०३

Date: February 15, 2018

त्रिभुवन विश्व विद्यालय
शिक्षा शास्त्र केन्द्रीय विभाग
नेपाली भाषा शिक्षा विभाग
कीर्तिपुर

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्व विद्यालय, शिक्षा शास्त्र सङ्काय, नेपाली भाषा अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह चैथो सेमेस्टरको नेपा.शि. ५४४ पाठ्यांशको प्रयोजनार्थ तयार गरिएको प्रस्तुत **गोरखा जिल्लाका कक्षा दशमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको दैनिकी लेखन क्षमताको अध्ययन** शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र नेपाली शिक्षामा स्नातकोत्तर उपाधिका निम्ति उपयुक्त ठहरिएकाले स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

मूल्याङ्कन समिति

क.सं.	नाम	हस्तान्तरण
१.	प्रा.डा. रामप्रसाद भट्टराई (विभागीय प्रमुख)	....
२.	डा. माधव प्रसाद पौडेल (शोध निर्देशक)	....
३.	श्री चूडामणि पौडेल (शोध विशेषज्ञ)	....

मिति : २०७४/११/१४

Date: February 26, 2018

कृतज्ञता ज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र मैले त्रिभुवन विश्व विद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली शिक्षा अन्तर्गत नेपा.शि. ५४४ पाठ्यांशको प्रयोजनार्थ तयार पारेकी हुँ । शोधपत्रको शीर्षक चयन, सामग्री निर्माण, तथ्याङ्क सङ्कलन विश्लेषण तथा परिमार्जन गरी अन्तिम रूप दिनका निम्ति कुशल निर्देशन गर्नुहुने श्रद्धेय गुरु डा. माधव प्रसाद पौडेल प्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

यस शोधपत्रलाई एउटा पूर्ण तथा स्वस्थ आकार दिनका लागि मेरा आदरणी गुरुवर्ग, आफन्त तथा साथीहरुबाट प्राप्त भएको सल्लाह तथा सुझाबले महत्त्वपूर्ण ऊर्जाको काम गऱ्यो । यस शोधपत्रका लागि समयमा नै मेरो शोध प्रस्ताव स्वीकार गरी अध्ययन कार्य थालनी गर्न सहयोग पुऱ्याउने विभागीय प्रमुख प्रा.डा. रामप्रसाद भट्टराई लगायत समस्त नेपाली भाषा शिक्षा विभागप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । मेरो अध्ययनलाई यहाँसम्म पुऱ्याउन सदैव प्रेम, स्नेह र आशीर्वाद दिएर पूर्ण सहयोग गर्नुहुने मेरो घरपरिवारप्रति म आजीवन ऋणी छु ।

शोधपत्रका लागि आवश्यक सामग्री सङ्कलन गर्न सहयोग पुऱ्याउने सम्पूर्ण विद्यालयका प्रधानाध्यापक, शिक्षक वर्ग र विद्यार्थी भाइबहिनीहरु प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु । शोधपत्र टाइप गर्न सहयोग गर्ने 'जी' कम्प्युटर सेन्टर, कीर्तिपुरका जितेन महर्जन दाइलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु । अन्त्यमा प्रस्तुत शोधपत्रको आवश्यक मूल्याङ्कनका निम्ति नेपाली भाषा शिक्षा विभाग समक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

जानुका खनाल
शोधार्थी

शोधसार

शोधकार्यको उद्देश्य

प्रस्तुत अध्ययनको उद्देश्य निम्न लिखित रहेका छन् :

(क) समग्र विद्यार्थीहरुको दैनिकी लेखन क्षमता पत्ता लगाउनु

(ख) लैङ्गिक आधारमा विद्यार्थीहरुको दैनिकी लेखन क्षमताको तुलना गर्नु र

(ग) विद्यालयको प्रकृतिका आधारमा विद्यार्थीको दैनिकी लेखन क्षमताको तुलना गर्नु ।

प्रस्तुत शोधपत्र त्रिभुवन विश्व विद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत नेपाली भाषा शिक्षा विषयमा स्नातकोत्तर चौंथो सेमेस्टरको पाठ्यांश नेपा.शि. ५४४ को प्रयोजनार्थका लागि तयार पारिएको छ ।

प्रस्तुत अध्ययनमा मुख्य रूपमा क्षेत्रीय अध्ययन विधिको अवलम्बन गर्दै सुविधाजनक नमुना छनोटका रूपमा गोरखा जिल्लाका गोरखा नगर पालिकाभित्रका कक्षा दशमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको दैनिकी लेखन क्षमताको अध्ययनमा केन्द्रित रहेको छ । प्रस्तुत शोधपत्र सामुदायिक र संस्थागत पाँच/पाँच गरी जम्मा दश विद्यालयका १०० जना विद्यार्थीहरुलाई लिइएको छ । सामग्रीको रूपमा आफ्नो विद्ालयमा सरस्वती पूजा र अभिभावक दिवसमा आफूले खेलेको भूमिका उल्लेख गर्दै एक दिनको दैनिकी लेख्न लगाइएको थियो । समग्र विद्यार्थीको दैनिकी लेखन क्षमतालाई हेर्दा मध्यम खालको पाइन्छ । लैङ्गिकताका आधारमा विद्यार्थीहरुको दैनिकी लेखन क्षमतालाई हेर्दा छात्रको भन्दा छात्राको दैनिकी लेखन क्षमता उत्तम रहेको पाइन्छ र विद्यालय प्रकृतिका आधारमा हेर्दा संस्थागत भन्दा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरुको दैनिकी लेखन क्षमता उत्तम रहेको पाइन्छ ।

प्रस्तुत शोधपत्र, शीर्षक दिएर, शोध परिचय, पूर्वकार्यको पुनरावलोकन र सैद्धान्तिक परिचय, शोधविधि तथा अध्ययन प्रक्रिया, तथ्याङ्कको व्याख्या र विश्लेषण तथा सारांश, निष्कर्ष र सुझाव गरी सात अध्यायमा संरचित रहेको छ ।

विषय सूची

पृष्ठ

अध्याय एक
शोध परिचय

१.१ शोध शीर्षक १
१.२ शोध प्रयोजन १
१.३ अध्ययनको पृष्ठभूमि १
१.४ समस्या कथन २
१.५ अध्ययनको उद्देश्य ३
१.६ अध्ययनको सान्दर्भिकता र उपादेयता ३
१.७ अध्ययनको सीमाङ्कन ५
१.८ अध्ययनपत्रको रूपरेखा ६

अध्याय दुई
पूर्वकार्यको पुनरावलोकन र सैद्धान्तिक अवधारणा

२.१ पूर्वकार्यको पुनरावलोकन ८
२.१.१ पुस्तकको पुनरावलोकन ८
२.१.२ शोधपत्रको पुनरावलोकन १०
२.२ सैद्धान्तिक अवधारणा १५
२.२.१ लेखाइ सिपको विकासमा दैनिकीका पक्षहरु १६
२.२.२ लेखाइ सिपको विकासमा दैनिकी लेखनको रूपरेखा १७
२.२.३ निष्कर्ष १८

अध्याय तिन
अध्ययन विधि र प्रक्रिया

३.१ जनसङ्ख्याको पहिचान २०
३.२ नमुना छनोट २०
३.३ सामग्री सङ्कलनका स्रोतहरु २०
३.३.१ प्राथमिक स्रोत २१
३.३.२ द्वितीयक स्रोत २१
३.४ सामग्री निर्माण २१
३.५ तथ्याङ्कको व्याख्या र विश्लेषण २१
३.६ दैनिकी लेखनका मूल्याङ्कनका आधारहरु २२

अध्याय चार

समग्र विद्‌यार्थीको दैनिकी लेखन क्षमताको अध्ययन

४.१ समग्र विद्‌यार्थीको दैनिकी लेखन क्षमता २३

४.१.१ समग्र विद्‌यार्थीहरुो दैनिकी लेखन क्षमताको स्थिति

४.१.२ विषय वस्तुका आधारमा २३

४.१.३ क्रम बद्‌धताका आधारमा २४

४.१.४ वाक्य गठन र शब्द चयनका आधारमा २५

४.१.५ मौलिकताका आधारमा २५

४.१.६ शैली वा प्रस्तुतीकरणका आधारमा २६

४.१.७ वर्ण विन्यासका आधारमा २६

अध्याय पाँच

लैङ्गिकताका आधारमा दैनिकी लेखन क्षमताको अध्ययन

५.१ छात्रहरुको दैनिकी लेखन क्षमताको स्थिति २९

५.१.१ विषय वस्तुका आधारमाा २९

५.१.२ क्रम बद्‌धताका आधारमा ३०

५.१.३ वाक्य गठन र शब्द चयनका आधारमा ३०

५.१.४ मौलिकताका आधारमा ३१

५.१.५ शैली वा प्रस्तुतीकरणका आधारमा ३२

५.१.६ वर्ण विन्यासका आधारमा ३२

५.२ छात्राहरुको दैनिकी लेखन क्षमताको स्थिति ३३

५.२.१ विषय वस्तुका आधारमा ३३

५.२.२ क्रम बद्‌धताका आधारमा ३४

५.२.३ वाक्य गठन र शब्द चयनका आधारमा ३४

५.२.४ मौलिकताका आधारमा ३५

५.२.५ शैली वा प्रस्तुतीकरणका आधारमा ३५

५.२.६ वर्ण विन्यासका आधारमा ३६

५.३ छात्र र छात्राको दैनिकी लेखन क्षमताको तुलनात्मक स्थिति ३६

अध्याय छ

विद्‌यालय प्रकृतिका आधारमा विद्‌यार्थीहरुको दैनिकी लेखन क्षमताको अध्ययन

६.१ सामुदायिक विद्‌यालयमा अध्ययनरत विद्‌यार्थीहरुको दैनिकी लेखन क्षमता ३९

६.१.१ विषय वस्तुका आधारमा ४०
६.१.२ क्रम बद्धताका आधारमा ४१
६.१.३ वाक्य गठन र शब्द चयनका आधारमा ४१
६.१.४ मौलिकताका आधारमा ४१
६.१.५ शैली वा प्रस्तुतीकरण ४२
६.१.६ वर्ण विन्यासका आधारमा ४३
६.२ संस्थागत विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको दैनिकी लेखन क्षमताको स्थिति ४३
६.२.१ विषय वस्तुका आधारमा ४४
६.२.३ क्रम बद्धताका आधारमा ४४
६.२.३ वाक्य गठन र शब्दचयनका आधारमा ४५
६.२.४ मौलिकताका आधारमा ४६
६.२.५ शैली वा प्रस्तुतीकरणका आधारमा ४६
६.२.६ वर्ण विन्यासका आधारमा ४७
६.३ सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरुको दैनिकी लेखन क्षमताको तुलनात्मक स्थिति ४७
६.४ समग्र विद्यार्थीहरुको दैनिकी लेखन क्षमताको स्थिति ४९

अध्याय सात

सारांश, निष्कर्ष र उपयोगिता

७.१ सारांश ५२
७.२ निष्कर्ष ५४
७.३ उपयोगिता ५९
७.३.१ नीतिगत उपयोगिता ५९
७.३.२ प्रयोगगत तह ५९
सन्दर्भ सूची ६१
परिशिष्ट
व्यक्तिवृत्त

तालिका सूची

		पृष्ठ
१.	समग्र विद्यार्थीहरुको दैनिकी लेखन क्षमताको स्थिति	२३
२.	समग्र विद्यार्थीहरुको विषय वस्तुका आधामा प्राप्त गरेको समग्र प्राप्ताङ्क	२५
३.	समग्र विद्यार्थीहरुले क्रम बद्धताका आधारमा प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क	२५
४.	समग्र विद्यार्थीहरुको वाक्य गठन र शब्द चयनका आधारमा प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क	२६
५.	समग्र विद्यार्थीहरुको मौलिकताका आधारमा प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क	२७
६.	समग्र विद्यार्थीहरुको शैली वा प्रस्तुतीकरणका आधारमा प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क	२७
७.	समग्र विद्यार्थीहरुले वर्ण विन्यासका आधारमा प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क	२८
८.	छात्रहरुले विषय वस्तुका आधारमा प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क	२९
९.	छात्रहरुले क्रम बद्धताका आधारमा प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क	३०
१०.	छात्रहरुले वाक्य गठन र शब्द चयनका आधारमा प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क	३०
११.	छात्रहरुले मौलिकताका आधारमा प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क	३१
१२.	छात्रहरुले शैली वा प्रस्तुतीकरणका आधारमा प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क	३२
१३.	छात्रहरुले वर्ण विन्यासका आधारमा प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क	३२
१४.	छात्राहरुले विषय वस्तु चयनका आधारमा प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क	३३
१५.	छात्राहरुले क्रम बद्धताका आधारमा प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क	३४
१६.	छात्राहरुको वाक्य गठन र शब्द चयनका आधारमा प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क	३४
१७.	छात्राहरुले मौलिकताका आधारमा प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क	३५
१८.	छात्राहरुले शैली वा प्रस्तुतीकरणका आधारमा प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क	३५
१९.	छात्राहरुले वर्ण विन्यासका आधारमा प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क	३६
२०.	छात्र र छात्राहरुको प्राप्ताङ्कको तुलनात्मक स्थिति	३७
२१.	सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरुले विषय वस्तुका आधारमा ल्याएको प्राप्ताङ्क	४०
२२.	सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरुले क्रम बद्धताका आधारमा ल्याएको प्राप्ताङ्क	४०
२३.	सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरुले वाक्य गठन र शब्द चयनका आधारमा ल्याएको प्राप्ताङ्क	४१
२४.	सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको मौलिकताका आधारमा प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क	४१

२५.	सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको शैली वा प्रस्तुतीकरणका आधारमा प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क	४२
२६.	सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरुले वर्ण विन्यासका आधारमा ल्याएको प्राप्ताङ्क	४३
२७.	संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरुले विषय वस्तुका आधारमा ल्याएको प्राप्ताङ्क	४४
२८.	संस्थागत विद्यालयका अध्ययनरत विद्यार्थीहरुले क्रम बद्धताका आधारमा ल्याएको प्राप्ताङ्क	४४
२९.	संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरुले वाक्य गठन र शब्द चयनका आधारमा ल्याएको प्राप्ताङ्क	४५
३०.	संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरुले मौलिकताका आधारमा ल्याएको प्राप्ताङ्क	४६
३१.	संस्थागत विदयालयका विद्यार्थीहरुले शैली वा प्रस्तुतीकरणका आधारमा ल्याएको प्राप्ताङ्क	४६
३२.	संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरुले वर्ण विन्यासका आधारमा ल्याएको प्राप्ताङ्क	४७
३३.	सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरुको प्राप्ताङ्कको तुलनात्मक स्थिति	४८
३४.	समग्र विद्यार्थीहरुको जम्मा प्राप्ताङ्कको मध्यमान र मानक विचलन	५०

चित्र सूची

		पृष्ठ
१.	समग्र विद्यार्थीहरुको दैनिक लेखन क्षमताको स्थिति	२४
२.	समग्र विद्यार्थीहरुको दैनिक लेखन क्षमताको स्थिति	२४
३.	छात्र र छात्राहरुको प्राप्ताङ्कको तुलनात्मक स्थिति	३८
४.	सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरुको प्राप्ताङ्कको तुलनात्मक स्थिति	४९

व्यक्तिगत विवरण

नाम	:	जानुका खनाल
जन्म मिति	:	२०४९/०७/१६
बुवा	:	इन्द्र बहादुर खनाल
आमा	:	लाल कुमारी खनाल
स्थायी ठेगाना	:	गोरखा नगरपालिका-९, विरिञ्चोक
लिङ्ग	:	महिला
धर्म	:	हिन्दू
नागरिकता	:	नेपाली
भाषा	:	नेपाली
सम्पर्क नं.	:	९८४६३४८२८९

शैक्षिक योग्यता

एस.एल.सी.	:	श्री रत्न राज्य माध्यमिक विद्यालय
आइ.एड.	:	द्रव्य शाह बहुमुखी क्याम्पस, लक्ष्मी बजार, गोरखा
बि.एड.	:	द्रव्य शाह बहुमुखी क्याम्पस, लक्ष्मी बजार, गोरखा
एम.एड.	:	त्रिभुवन विश्व विद्यालय क्याम्पस, कीर्तिपुर